



Rekommendationer för videoprovjungningar

Från: Operasångaravdelningen vid Fackförbundet Scen & Film

Till: Operahus och fristående grupper inom opera

Bakgrund

Såväl operahus som fristående grupper inom opera använder i ökande utsträckning videoinspelat provsjungningsmaterial för att besätta roller. Den nya tekniken medför möjligheter för arbetsgivare att lyssna till fler sångare och för fler sångare att bli hörda och samtidigt begränsa antalet resor.

Samtidigt ser vi att de förändringar detta innebär i vår bransch, och hur tekniken används av arbetsgivarna, ställer till problem för de arbetssökande såväl som för urvalsprocessen:

- Opera är en akustisk konstform, och en inspelning kan aldrig helt fånga en sångares prestation i en fysisk lokal.
- För att en inspelning alls skall gå att bedöma krävs bra ackompanjator, ackompanjemangsinstrument, akustik och inspelningskvalitet.
- Med videoprovjungningar överförs många kostnader från arbetsgivaren till den arbetssökande, eftersom denne måste ordna med lokal, pianist, inspelningsutrustning med mera.
- Ofta efterfrågar arbetsgivarna inspelningar av specifik repertoar, vilket gör att merparten av de sökande måste spela in separata videor till varje ansökningstillfälle.

Av denna anledning vill vi förtydliga hur realiteten vid videoprovjungningar ser ut för sångarna och ge rekommendationer för hur arbetsgivaren kan förbättra processen för de sökande och samtidigt underlätta för arbetsgivaren att hitta rätt artist.

Rekommendationer

1. Undvik specifika repertoarkrav vid öppna provsjungningar och första utsällning

Operabranschen är tuff, och de flesta sångare vill söka varje jobb som utlyses. Det kan vara hundra sångare som studerar in ny repertoar och spenderar tid och pengar på att göra en inspelning som är specifik för er provsjungning (se kostnader för sångare vid videoprovjungning nedan). Om specifika krav är nödvändiga – håll dem så allmänna som möjligt.

Tänk också på att videoinspelningar från föreställningar – i ett riktigt operahus med orkester och regi – kan ge en mer rättvisande bild av sångaren, och ju mer specifika krav som ställs på videon, desto mindre är chansen att sångaren har en sådan inspelning.

2. Var realistisk med granskningsarbetet och öppen om granskningsprocessen

Att granska ansökningar tar tid, särskilt med videomaterial, och antalet sökande kan vara stort. Tänk över hur granskningen kommer att ske, och kommunicera om detta. Be inte om mer material än ni kommer att granska. Ange, om möjligt, när ni räknar med att fatta ett beslut. Det är demoraliserande för en sångare att lägga tid och pengar på att spela in en ny video specifikt för en provsvjungning bara för att se att ingen har tittat på den, att få höra att den roll man sökte redan var besatt eller att den som fick rollen inte skickade en video.

3. Ge sångarna tillräckligt med tid att förbereda sig för videoprovsvjungningen

Sångare jobbar ständigt med att utvecklas och bli bättre, och är därför angelägna om att kunna tillhandahålla material som känns aktuellt. De flesta sångare har också perioder med repetitioner och föreställningar då det kan vara svårt att ha tid att förbereda och göra en inspelning. Om provsvjungningen utlyses med kort varsel blir resultatet att endast de som har ont om jobb just då har möjlighet att söka. Med god framförhållning kan även upptagna sångare hitta tid att förbereda sig.

Vi rekommenderar att man utlyser videoprovsvjungningen minst **två månader** innan sista ansökningsdatum när man ber om video med aria efter eget val, och **tre månader** innan när man kräver mer specifik repertoar. Kom ihåg att vissa sångare behöver god tid för att lära sig ny musik, men presterar bra när de är förberedda.

4. Tillhandahåll ett gott notmaterial när specifika stycken efterfrågas

Dels är notmaterialet viktigt för sångarens instudering, men sångaren behöver också kunna hitta en ackompanjator som kan spela musiken med minimal förberedelse. Undvik, om möjligt, handskrivna noter och noter med endast generalbas. Partitur och noter som behöver transponeras fungerar inte alls. Om ni länkar till noter på IMSLP och liknande – se till att lämpliga noter faktiskt är tillgängliga.

Om ni efterfrågar specifik repertoar men inte specifika stycken, var tydlig med vad ni söker (se nedan för exempel). Nutida musik, till exempel, kan ställa vitt skilda krav på en sångare.

5. Ge alla sökande så likartade provsvjungningsförutsättningar som möjligt

Undvik blandade provsvjungningar där ni bedömer vissa live och andra på video vid samma provsvjungningsomgång, eftersom det är svårt att bedöma de två metoderna på likvärdigt sätt.

6. Var tydlig med vilka roller som eftersöks och vilken typ av sångare ni söker

Detta hjälper sångaren att bedöma om just denna ansökan är värd att lägga fokus på. Det är särskilt viktigt med mindre kända operor

och nyskrivna operor. Gå gärna bortom röstfack – vilket omfång har rollen, innehåller den mycket koloraturer eller kräver den en dramatisk röst? Även med kända operor kan ytterligare information vara bra, till exempel om ni har specifika visioner för rollen vokalt eller sceniskt. Det är självklart också viktigt för de sökande att veta om vissa roller redan är besatta.

7. Ge återkoppling till samtliga sångare

Skicka ett svar till alla sångare när ett beslut har fattats, oavsett om sångaren har valts ut just i detta fall. Ett standardmejl med tack för visat intresse räcker i de flesta fall. Om utvärderingsarbetet tar längre tid än beräknat, eller om andra saker ändras – meddela även detta. De flesta sångare behöver ett svar för att kunna gå vidare med andra ansökningar eller erbjudanden som rör samma period.

Goda exempel

Nedan är fiktiva exempel till utlysningar av videoprovsjungningar. Notera att dessa endast är utdrag ur utlysningarna där varje exempel visar på vissa av rekommendationerna.

1. Vi söker alla roller till La Bohème av Puccini. Skicka ditt CV och en videoinspelning av en valfri operaaria senast 1 juni. Om antalet sökningar blir särskilt stort kommer vi att göra en första sällning enbart baserat på CV. De som kallas till vår provsjungning i Stockholm 9–11 september kommer att ombesjunga en aria ur den roll som de söker. För roller som inte har en aria – förbered en aria ur en annan Puccini-opera.

2. Vi söker sångare till den nyskrivna operan “Jazzgossen” som framförs på svenska. Vi söker endast sångare med erfarenhet av att sjunga på svenska och du skall gärna ha erfarenhet av att sjunga nyskriven musik. Operan är ganska tonal med dragningar åt jazz, men mycket rytmiskt komplex med snabba taktartsväxlingar och komplicerad polyrytmik.

Skicka ditt CV och en videoinspelning av en valfri operaaria senast 15 mars. Vi gör en första gallring av de sökande baserat på detta material. Senast 29 mars kommer vi att be ett mindre antal personer att skicka in en video med en inspelning av en aria ur rollen senast 20 maj. Nedan är en beskrivning av rollkaraktärerna med röstfack, omfång och en länk till noter på den aria vi vill att ni presenterar för varje roll om ni går vidare.

3. Vi söker sångare för Mozarts Trollflöjten. Skicka ditt CV och en ljud- eller videoinspelning där du sjunger en aria (inte nödvändigtvis ur en opera) av Mozart eller någon av hans samtida senast 1 november. Vi kommer att ha en provsjungning i Malmö 6–7 januari, och då vill vi att de som är kallade sjunger någonting ur den roll du söker. Vi kallar till provsjungningen senast 1 december. Vissa sångare som har sjungit hos oss tidigare eller som vi känner till kan kallas till provsjungningen utan att skicka en videoinspelning.

4. Vi söker sångare för Rhenguldet av Wagner. Wotan och Fricka är redan besatta, alla andra roller är tillgängliga. Rhenguldet är endast 2,5 timmar lång och eftersom vi spelar med en reducerad orkester på endast åtta personer och på en intim scen behöver du inte vara traditionell Wagnersångare för att söka.
5. Vi söker sångare till alla roller i Cleofide av Johann Adolph Hasse:
- Alessandro Magno / Alexander den Store – heroisk byxroll. Vi söker en countertenor eller mezzo. Omfång lilla A till tvåstrukna G. Rollen skrevs för kastraten Domenico Annibali och är en riktig show-off roll med långa snabba koloraturer och stora hopp, men den kräver en bärig stämma som når ut över en orkester som spelar tutti i ett par av ariorna.

Kostnader för sångare vid videoprovsjungning

Nedan är några kostnader som sångare kan ha för en videoprovsjungning. Vilka kostnader de har och hur stora kostnaderna blir beror förstås på många faktorer, men kostnaden för att spela in en provsjungningsaria specifikt till en provsjungning kan snabbt överstiga kostnaden att resa till en provsjungning på plats.

Inspelningsteknik – de flesta sångare kan göra inspelningar med en smartphone, men ljudkvaliteten blir inte särskilt bra. De som spelar in sångare professionellt tar ofta 5 000 kr eller mer för att spela in två till tre arior och leverera ett färdigt videomaterial i provsjungningssyfte.

Lokal – en vanlig repetitionslokal har ofta inte tillräckligt bra akustik för att göra en bra inspelning, och man behöver ett välfungerande instrument som är nystämt. Ibland kan man låna lokal av en skola, kyrka, konsert- eller operahus, men bara om man har koppling till eller goda kontakter med dem. Akustiken i sådana lokaler kan vara mycket variabel. Hyra i sig för en eller ett par timmar behöver inte vara en stor utgift, men att hitta en lokal som är tillgänglig när man behöver den och lämplig för ändamålet kan vara tidskrävande.

Pianist – en erfaren operarepetitör tar 700–2500 kr för en timmes arbete (jmf. Musikerförbundets Arvodesrekommendation för repetitörer). Om man spelar in ett par arior som man har gjort tidigare kan en timme räcka, men om repertoaren är okänd för sångaren eller pianisten behöver man minst en timme till för instudering. Notera också att erfarna operarepetitörer vanligtvis endast finns i anslutning till existerande operahus eller operahögskolor.

Resa – som nämnts ovan, har sångare utanför storstadsregionerna inte tillgång till erfarna operarepetitörer i samma utsträckning. Att jobba med pianister med begränsad operaerfarenhet kräver oftast mycket extra tid, även om de är skickliga på sitt instrument. För sångare som bor utanför storstadsregionerna är resor vid videospelningar därför lika nödvändiga som vid en provsjungning på ett operahus.

Instudering – att inför en provsjungning fräscha upp repertoar som man har gjort tidigare kräver för det mesta en till två veckors dagligt arbete. Att studera in en aria som man inte har gjort tidigare till en sådan nivå kräver klart mer arbete.

Ytterligare saker att tänka på som arbetsgivare

För att få videoprovjungningar att fungera bättre, finns det ytterligare saker du som arbetsgivare kan göra:

- **Var generös med lokaler** – operahus är ofta ett av de ställen där det finns såväl lämpliga lokaler som instrument och pianister tillgängliga. Om ni kan tillåta de pianister som jobbar på huset att låna lokaler till inspelningar även av sångare som inte jobbar på huset, kan detta underlätta mycket.
- **Gör inspelade videor tillgängliga för jobsökningar** – operahus och fristående operagrupper spelar ofta in videor av föreställningar och konserter, och bra videor inspelade i skarpt läge är ofta det bästa att använda i jobsökningssyfte. Av rättighetsskäl är det ofta inte möjligt att göra dessa tillgängliga offentligt (och för sångare att lägga ut på hemsidor och så vidare). Men gör videor tillgängliga för de inblandade med tydliga instruktioner om vilken typ av användning som är acceptabel.
- **Ge så många sångare som möjligt tillfälle att visa upp sig för er** – många sångare vidareutbildar och vidareutvecklar sig med tiden och kan överraska med nya kvaliteter. Det finns också sångare som har utbildat sig och/eller jobbat utomlands, och därför inte har haft en chans att visa upp sig i Sverige. Genom att skapa möjligheter att lyssna till sångare, oavsett om de har agent eller inte, genom videoinspelning och i idealfallet även live, kan ni bidra till en levande operavärld där begåvade sångare får möjlighet att komma fram.